

Bevezetés

gondolkodás lehet: lineáris (rövid táv, egy szempont) / holisztikus
környezetvédelem csak hosszú távon éri meg (betegségek, helyreállítás <-> megelőzés)
szemlélet lehet: holisztikus/atomisztikus
egyén -> család -> nemzet

Problémák

- létbizonytalanság
- közömbösség
- szegénység
- rossz közbiztonság
- terrorizmus

oka főleg: USA, Nagy-Britannia, Izrael

tüntetések

iraki háború – állítólagos biológiai fegyver miatt -> hazugságra épült kormányzás

Természet és ember

az ember a természet része, kiszolgáltatott, a természetből él
4MRD <-> 3M év

néha az ember erősebbnek hiszi magát

1. Ember megjelenése

a tápláléklánc része, de csúcsragadozó

2. Mezőgazdálkodás kezdete

szelektál, belenyúl a természetbe, de része

3. Ipari társadalom szerveződése

elkülönülés

nem kötődik már a földhöz

falu: természetes, rokonsági alapú eloszlás

város: véletlenszerűen jönnek-mennek

Globális problémák

csak a 20. sz. óta

az ipari társadalom (kapitalizmus, szocializmus) ide vezetett

előtte kevés ember élt, a természettel összhangban

a folyamat lelassítása szükséges – **környezettudatosság, fenntartható társadalom**

- betegségek (szennyezett levegő, élelmiszer, víz) – rák, allergia
- funkcionális analfabétizmus
- cél: minél rövidebb idő alatt minél több haszon

fenntartható fejlődés

1984-87 fogalmazták meg

legyünk tekintettel a természeti környezetre, de tartalmazza a gazdasági növekedést is
nevelés -> szemléletválttatás

Uniformizáló globalizáció

egyformává formálják az embereket

vezetője az USA, a Szovjetunióval kezdődött (ez a 80-as években összeomlott)

gazdaság, viselkedés, szokások irányítása

család és nemzet felszámolása -> kiszolgáltatottság, védtelenség -> könnyű befolyásolni

Az emberré válás

biológiai és kulturális koevolúció (együttfejlődés) – együtt a természettel

kultúra: bármi, amit az ember létrehoz (tudomány, technika is)

közvetítő rendszerek (ember-ember, ember-természet, generációk): beszéd, tárgyi eszközök pl szakóca
folytonos története van:

- eszközök
- nyelv, írás
- család, kapcsolatrendszer
- állam, intézmények

szabályozás: jogi (törvények) + erkölcsi normák

kommunikáció és eszközhasználat szorosan összefügg az agy fejlődésével

biológiai oldala:

egyenes testtartás:

- S alakú gerinc
- felegyenesedett járás -> talpboltozat

ma sok a mozgásszervi betegség, pl gerincferdülés – nem gyógyíthatók, csak lelassíthatók és megelőzhetők
előnyei: szabad mellső végtag, nagyobb látókör (térhasználat)

- nyakizmok
- hátizmok
- lábizmok

ha gyengék a lábizmok, lúdtalp/harántsüllyedés

a talpon 3 alátámasztás

alpból füves területen mászkált mezítláb, ma kemény betonon, cipőben

egyéni lét feltétele:

- egészség
- alkotóképesség (kreativitás)
- értékrend
- memóriakapacitás (információrögzítés lehetséges)

asszociációra, kombinációra való képesség

genetikai kapacitás

fenotípus az ipari társadalomtól kezdve változik nagyon

manipuláció: kézzel végzett tevékenység - a látókörben van

feltétele: látással vezérelt motorika

5 ujj, ebből egy forgatható -> fogás

- ujjak önállóan működnek
- karom helyett köröm
- ujjpárna -> tapintás

az agyban a kéz és a száj vezérlése a leghangsúlyosabb

absztrakt gondolkodás: elvonatkoztató

10-12 éves kortól

beszéd, hallás:

- gége, hangszalagok mozgatása
- mozgékony nyelv
- nagy szájüreg
- széttartó állkapcsok
- kemény és lágy szájpadlárész
- emberek 95%-nál a bal agyféltekénél van a beszédközpont

kettős jelrendszer: hangok és betűk (nem értelmes) + szavak (dolgoz nevei)

érzelmi élet:

- jobb agyfélteke, limbikus rendszer (agytörzs)

társas lény volta:

éretlen utód, egyedül nem életképes -> utódgondozás szükséges (közvetlen /szoptatás/, közvetett /táplálás, védelem/

szaporodási stratégia – a két szülőnek együtt kell maradnia

rejtett ovuláció –y mindkét nem állandóan fogékony a szaporodásra

funkciója: fajfenntartás, örömszerzés (endorfin termelődik)

menopauzáló egyed – evolúciós teher

több utódot nem hoz létre, de az utódgondozásban részt vesz

viszonylag kevés táplálék -> monogámia (nincs energiájuk több családod fenntartani)

Szelekció:

ingergazdag környezet -> esztétikai érzék

pollengazdag -> erős immunrendszer (allergia oka: rossz immunrendszer, szennyezett környezet, behozott növények)

társas lét -> érzelmi élet -> alkotóképesség

ez változott meg a legjobban, ma már nincsenek háromgenerációs családok – elmagányosodás

természetes táplálék

manuális és mentális tevékenységek

folyamatos mozgás – ma már hiányzik

téridő érzékelés (tér-jobb idő-bal agyfélteke) – ipari társadalom óta nagyon megváltozott

termelés és fogyasztás szétvál

Koevolúció folyamata:

1. tapintópárna, horizontális látás:

70M éve

fogás, kapaszkodás

2. Eurázsiai-hgr létrejötte, Afrika feldarabolódása:

25-10M éve (miocén)

K-Afrika: őserdő

Ny-Afrika: mozaikos ökológiai környezet, az emberiség bölcsője

3. felegyenesedés

Australopitecusok

4. Homo habilis

'ügyes ember'

3-1,1M éve (pleisztocén)

egyenes testtartás, járás

talpboltozat

nem tudott beszélni (száj felépítése)

életkor kb 40 év -> nincs háromgenerációs családszerkezet

társas lét – feltűnően nagy agytérfogat

eszközhasználat (szakócák) – fa, puha kő, csont, kova

használhatóság szempontjából osztályozott => **gondolkodási folyamat** (elemi konkrét gondolkodás)

5. Homo erectus

'felegyenesedett ember'

1,7M-200E éve

több, jobban megmunkált eszköz (véső/vágó/kaparó) funkció szerint megmunkálva

tűzhasználat

megnőtt fehérjefogyasztás -> testméret és agytérfogatnövekedés

vegyes táplálkozás

6. Homo sapiens

'gondolkodó ember'

200E-35E éve

neandervölgyi ember

még kicsi eszközök -> nagy állat elejtésére nem alkalmas

állandó lakhely (barlang)

sokféle eszköz (60-70 féle)

eszközök értékelése – értékrend kialakulása (kapcsolatokra is kiterjedhetett)

belső értékelés (lelkiismeret)

a mainál is nagyobb agytérfogat

specializálódott agyféltekék

állcsúcs hiányzik -> nincs beszéd

hit, jövőkép

temetkezés – embrió pózban, eszközökkel együtt

7. Homo sapiens sapiens

40E-10E éve

cromagnoni ember

tagolt beszéd

homloklebeny – asszociációs kéreg nagy része

beszédképző agyterület

nyakszirti lebeny – kézműködés

több mint 100 féle eszköz

kombinált eszközök (pl dárдахajító)

nagyvadakra is vadászott

csoportos vadászat -> barlangrajzok (színesek)

díszített eszközök – esztétikai érzék

öncélú művészet nincs

kommutatív és asszociatív képességek

totemizmus – egy totemállattól eredezteti magát a csoport -> normák, tabuk

múlt ismerete

analógiás gondolkodás (pl a tulajdonságok átvihetőek)

lokális sérülések a természetben – első fajpusztító

ünnepek – születés, beavatás, névadás (csoporthoz tartozás), házasság, halál
nemzeti társadalom, vérségi-rokonsági alap
háromgenerációs család
fontossá válik az egyed is
a közösség határozza meg az embert, kiközösítés = halál

Mezőgazdaságra való áttérés:

folyómenti társadalmak, kivéve Japán (fontosak a természeti tényezők)
10E éve kezdődött
Mexikó, Peru, Kína, Mezopotámia, Egyiptom
Mezopotámiában öntözés – lokális pusztítás
kiváló termőföld, sok víz, később az olaj is szerepet kapott (Irak, Irán)

1. Keleti kultúrkör (India, Kína, Japán)

közgazdászok szerint követendő példa
faluközösségek – önellátás
tradicionális mezőgazdaság, kézművesség, kereskedelem
nemzeti szerveződés
az ember a természet része
közös földtulajdon
holisztikus szemlélet – sok tényező figyelembe vétele
egy világban gondolkodnak – természeti és erkölcsi rend együtt
az ember és az istenek is a természet részei
a világmindenség örök, nincs kezdete és vége
ciklikusság
a természettől függenek
a világot az energia mozgatja – kozmikus energia = életenergia
a boldogság fő forrása a természethez való igazodás, tisztelet
az ember erkölcsi lény
mértékletesség (a mezőgazdaságban is)
nem böbeszédűek, nem akarnak mindent megmagyarázni
elég a dolgokat megérteni
a gesztusok is olyan fontosak, mint a beszéd
nem avatkoznak bele a természetbe
a virágot magát akarják megérteni
„jobb féltékés kultúra” – asszociatív gondolkodás, intuíciók, vizuális információk, tapasztalat
a legtoleránsabb vallás a buddhizmus
fejlett orvoslás – megelőző jellegű, energetikai, nem csak tüneti kezelés
az egészség energiaegyensúly, test+lélek+környezet egyensúlya szükséges
energiatöbblet és hiány egyaránt káros
a külső megjelenést is nézik, „a beteg embernek szaga van” -> íriszdiagnosztika
kikérdezés: fizikai állapot+környezet
táplálkozás, mozgás, gyógynövények
kezelési módok: akupunktúra, masszázs, köpülőzés
termékenységkultusz (ember és mezőgazdaság is) -> népesség ma már 1MRD fölött

Japán:

egyetemes természeti törvény: sinto
sintoizmus: természeti vallás, nem tételes
vallási, erkölcsi ismeretek, természetismeret fontos
emberi érték az egészség, szépség, adományozás, hála
a legértékesebb a természet -> természetutánzás; nem kerül ki természetidegen anyag
rossz természeti körülmények -> miniatürizálás
1960-as évek óta gazdasági nagyhatalom

- hagyományos értékrend
- munkaszeretet
- kötődés a munkahelyhez
- versenyszellem
- akkori jövedelem 30%-át az oktatásba fektették
- gyerekeket versenyztetik – kooperáló egységek egymás ellen

de nincs szabadság

India:

egyetemes természeti törvény: dharma

Napból jön kozmikus energia, a növényekből lehet felvenni -> vegetáriánusok

lélekvándorlás – ciklusok, életviteltől függő új test

állat-növény-kő -> élőlények tisztelete

Kína:

egyetemes természeti törvény: tao

kollektívizmus elve

meghatározó a közösség, az ősök tisztelete

könnyű volt kolhozokat szervezni

jin-jang – nő-férfi

munkakultúra (személyiség és képességfejlesztő tevékenység)

szorgalom

Görög-római kultúrkör:

természet leértékelődése = önértékelési zavar

társadalom átalakul -> polisz (városállam) – lakóhely és környéke – területi alapon

oikumene 'óriás háztartás' -> ökonómia (gazdaság/gazdaságtudomány)

mikrokozmosz: polisz és az emberek

Theophrasztosz (Arisztotelész tanítványa) – oikosz=ökológia=élőlények és környezetük vizsgálata

mezőgazdaság – közös földtulajdon + saját föld -> viszonylagos autonómia de a közösségnek is nagy a szerepe

kecsketenyésztés -> túllegeltetés -> lokális, maradandó károsodás

kézművesség = techné – szépség is számít

tengeri kereskedelem

pénzgazdálkodás, ártermelés

érték=használati+piaci érték

pénz „általános értékmérő” de egyedi dolgokat hasonlítunk össze vele -> egyes és általános viszonya ->

osztályozás

kozmosz 'rend, harmónia'

őselemekből épül fel minden

Thalesz: minden víz

Pithagorasz: számok

Herakleitosz: tűz

Demokritosz: atomok 'oszthatatlan' végső elemi részek

a gondolkodás is így épül fel

emberszerű istenek

az ember része a természetnek, vele egyenértékű, kivéve a gondolkodást

közös elemekből épülnek föl

test+lélek művelése-nevelése kell (úszás+szónoklás kötelező)

holisztikus szemlélet

fontos: szépség, harmónia, egyensúly

megelőző orvoslás kivéve sebészet (az nem orvoslás), csak a környezeti feltételeket biztosítja az orvos

ie 40 **Hippokratész** – orvosi eskü

rabszolgaság, lánygyerek-gyilkosság, túlnépesedés

Arisztotelész:

négy őselem

makrokozmosz:

1. Hold alatti világ

- kövek – nem képes a formáján egyedül változtatni
- növények – növekednek, életjelenségeket mutatnak
- állatok – helyváltoztató mozgás is van
- nők és gyerekek – kicsit tudnak gondolkozni (*nusz=ész*)
- férfiak – absztrakt fogalmi gondolkodás

2. Hold fölötti világ

- csillagok – az égbolton rögzítve, az mozog
- éter

lineáris gondolkodás, kategorikus szillogizmus (következtetés)
 új ismeretek szerzése tapasztalás nélkül – logikai úton
 egy kijelentés vagy igaz vagy hamis

Pitagorasz:

a számok tökéletesek, változatlanok
 később: önállóan léteznek, az anyagi világtól függetlenül (tiszt szellemi lét)

Zenon:

Achilleusz és a teknős esete
 szellemi lét <-> anyagi világ
 Platón előzménye

Szophoklész:

az ember (férfi) a legszebb és legokosabb

Plutagorasz:

minden mértéke az ember, önmagához méri a világot

Platón:

természet leértékelése, elválása az embertől
 ideák – tiszta, változatlan szellemi lét
 anyag – majdnem semmi, formátlan, változó, megtapasztalható
 a természeti létezőkhöz ez a kettő kell, meg egy teremtő
 az anyagi dolog csak az idea másolata, a művészi alkotás a másolat másolata
 a testnek méltónak kell lennie a gondolatokhoz -> művelni kell
 iskolája az Akadémia – liget és uszoda

Nyugati kultúrkör (zsidó, keresztény, iszlám):

„bal féltékés kultúra” – mindent meg kell magyarázni
lineáris gondolkodás – lépésről lépésre
atomisztikus szemlélet, a környezetéből kiemelve vizsgálják a dolgokat
 külön teremtő és teremtett világ, közöttük az ember
 tételes vallás: felépített rendszer Isten körül
 vallás <-> tudomány
orvoslás – gépnek tekinti, egy-egy részletre koncentrálnak
 uralkodni kell a természetben
 cölibátus
munka=büntetés

Kereszténység:

a 18. századig irányította a világot
 Isten – mindenható teremtő, korlátlan szabad akarat
 a világ tökéletlen, lineáris
 ember teste – anyagi, a természet része, paradicsomi állapotok közé szánták -> lineáris élet (kezdet, vég)
kiűzetés -> büntetések: munka, fájdalom, férfiuralom
 eredendő bűn az engedetlenség -> kollektív bűnösség (magyar, német)
 az ember uralkodik (vagy gondoskodik) a többi élőlény fölött
 köztük szakadék ma is
 1970-es években is volt még majomper

2. században intézményesül -> egyház

uniformizálás – előírt tanok
 máglya, inkvizíció (Giordano Bruno, Galilei)
 közösség szerepe
 a sokféleség érték csak: reneszánsz, Darwin

Assisi St. Ferenc:

az összes teremtmény egyenrangú

Chardonne: (20.sz.)

be akarta bizonyítani a teremtést az evolúció elméletével
az emberben kiteljesedik a természet
Isten felé nyitott => magasabbrendű

Descartes:

az ember legyen a természet ura

Feudalizmus:

mezőgazdaság – a föld élő (Gaia)
háromnyomású gazdálkodás || Hippokratesz
vetésforgó
kézi tevékenységek -> a talaj szerkezete megmarad
komposztálás
céh – egy ember végezte az egész folyamatot
piac 1300-1400
külszíni bányászat 1200-1300

Globalizáció kezdete: 1300' Hanza világkereskedelem

a rómaiaktól a haszon is szempont
szétcincálják részfolyamatokra -> gyorsabb
atomisztikus szemlélet

Francis Bacon (Novum Organum): olyan ismeret kell, ami hasznosítható -> később, 17.sz.: ami hasznot hoz

városokban szétesik a nagycsalád
véletlenszerű társulás, nem ismerik egymást
széthullik a közösség
elszigetelődés -> lelki betegségek

rabló háborúk: keresztes háborók majd gyarmatosítás

Galilei:

kell kísérlet (akárhányszor megismételhető, matematikai nyelven értékelhető) és hipotézis
redukció – atomisztikus szemlélet
„modern termtud” / „carteizanus tud” / „specializált termtud”

Descartes:

(matematikus, filozófus)
test létét elismeri „*res extensa*” ’kiterjedt test’
a lélek a gondolkodás „*res cogitans*”
érzelmek nem kellene, csak objektív ismeretek
a test egy gép, környezeti tényezők és mechanikai hatások működtetik
„*lumen naturale*” természetes világosság – józan paraszti ész, megfigyelés
istentől: erkölcsi normák, axiómák (alapigazságok) – minden tudományt ezekre kellene építeni
a tudományok biztosítják a természet fölötti uralmat
a megismeréshez mindenben kételkedni kell

Linné, 1759:

bölcsesség <-> gondolkodással
Homo sapiens

Lavoisen, 1778:

minden élőlény gőzgép, termodinamikai törvények tartják mozgásban

Voltaire:

deizmus – a világot Isten felhúzta majd magára hagyta
a testek mozgástörvényei mindenre és mindenkire érvényesek
most már az ember a mindenható

Locke:

„tabula rasa” az újszülöttet csak a környezete befolyásolja
nevelés mindenhatósága
szerződéselméletek
magántulajdonhoz és élethez való természetes jog
népszuverenitás elve – gyakorlatban nem vált be

Ipari társadalom:

18-19.sz.
a pénz számít -> manufaktúrák
elvesznek az emberi értékek
a természet értéktelen (végtelen erőforrásnak tűnt eleinte)
nemzetgazdaságokat akarnak szervezni

Smith-Ricardo:

klasszikus gazdasági liberalizmus elmélete
csak a piac szabályozza a gazdaságot
csak az számít, amit mérni lehet, a mérték a pénz
munkaértékelmélet: a termék árát a befektetett munka adja meg
lineáris gazdaság

Marx-Engels, 1845:

szocialista forradalom terve

Lenin, 1917:

magántulajdon eltörlése
tervgazdálkodás
korlátlan gazdasági növekedési modell (kimeríthetetlen gazdasági erőforrások)
csak 1972-ben mondták hogy ez nem fog működni

Ford, 1918:

futószalag -> tömegtermelés -> fogyasztói társadalom
fordizmus elmélete: a munkások egy részét jól megfizetik, hogy legyen fizetőképés kereslet
munkanélküliség veszélyezteti az egyensúlyt

1929-30 túltermelési válság**Keynes:**

vissza kell állítani az állami irányítást
nonprofit munkahelyek teremtése
jóléti államok
szociális segélyek

Globális problémák felismerése**Rousseau:**

magántulajdon
nevelés – Emil könyv
természettudományos ismeretek, természetbúvárkodás (eredeti környezetben)
nevelés -> mesterség -> erkölcsi normák (időben)
„Vissza a természethez”

Malthus:

anglikán pap
1758. A népesedés törvényéről
populáció (sokaság) fogalmát vezette be
szupraindividuális (egyed fölötti) szintet vizsgálja
„új matematika” (statisztika) kell hozzá
Európa népességváltozását vizsgálta 1300-
változó, visszaesések (járványok, háborúk) és csúcspontok (túlnépesedés -> élelmiszerhiány)

a természeti törvények az emberre is igazak
minden faj hajlamos a túlszaporodásra
a népességszám exponenciálisan nő, az élelmiszermennyiség lineárisan -> felbomlik az egyensúly -> létért való
küzdelem -> egyedpusztulás -> egyensúly visszaáll
természetes fék pl a háború
az ember eszetlenül szaporodik – mesterséges fék kellene (születésszabályozás) -> az egyház elvetette
az élelmiszernövekedés korlátja technikailag túlléphető

Humbolt:

polihisztor geológus

1798-1804 D-Amerikában keresett ásványkincseket

- növények/talaj/hőmérséklet É-D irányú zonalitása
- hegyvidéki zonalitás

izoterma térképek -> talaj-éghajlat-hőmérséklet igazodik egymáshoz, egységes egész

ha valamelyiket megzavarjuk, a többi is változik

a fő szabályozó a növényzet, fák irtása -> globális éghajlatváltozás

holisztikus szemlélet – globális következmények

Liebig:

1958. madárürülék nagy foszfáttartalma -> műtrágya

Darwin:

1831-36 világgörülű út -> élővilág sokfélesége, fajon belüli változatok
evolúcióelmélet

Malthus + a kor tudományos eredményei

változékonyság: lehetőség hogy más legyen

túlszaporodást, ütemkülönbséget elfogadja

létért való küzdelem -> természetes szelekció -> rátermett egyedek maradnak meg

változó környezet -> a szelekció a változatokból válogat

1859: A fajok eredete

1871: Az ember származása

az emberre is igaz mindez

rokonsági kapcsolatok – morfológiai bélyegek

csak fokozatos különbség az állatvilágtól, nincs éles határ

meghatározó:

- intelligencia
- kézhasználat
- tűzhasználat -> több fehérje

de az állatok is gondolkoznak

Baer:

embriológus

állati és emberi embriók hasonlítanak

1960' hippik

<-> vietnámi háború

<-> fogyasztói társadalom

1960' család szétverése

nőknél oxitocin „társas hormon”

1962. Carson: A néma tavasz

mesterséges kémiai anyagok (növényvédőszer) hatása

1935. DDT – szelektív idegméreg + rákkeltő, stabil, felhalmozódik

1972-75 ökológusok <-> vegyészek: „penticit háború” -> betiltották a használatát

1968.

prágai tavasz

Hardin: a közlegetők tragédiája cikk

ökológus

ipari társadalom rablógazdaságára utal
ha kimerülnek az erőforrások, tönkremegy a gazdaság, senkinek nem lesz nyeresége
(közlegelők a feudalizmusban voltak)

Római Klub

közgazdászokból áll
MIT (műszaki) egyetem hozza létre
a globális problémákat vizsgálják
a népességnövekedés ökológiai katasztrófához vezet – fő probléma

1972. A növekedés határai könyv

itt gazdasági növekedés
egy kalap alá vettek mindenkit
a gazdaságokat úgy kell szervezni, hogy ne fejlődjenek
ny – felháborodás
szoc – ideológiai felháborodás

1972. Környezet és fejlődés konferencia

ENSZ

általános, nem megvalósítható elvek

- alanyi jogok – élet, egészség, tiszta környezet
- nemzetközi összefogással
- környezetvédelmet tanítani kell – *ez akkor itthon hatalomellenes akciónak számított*

1973-74. olajválság

1974. Fordulóponton az emberiség

nem homogén világ gazdaság -> nem egyforma átszervezés kell
É-D és K-Ny polarizáció
népességszabályozás kell

1977. Daly: Egyensúlyi gazdaság

alternatív, ökológiai közgazdaságtan

1980' feminista mozgalom

1980. Gazdaság, ökológia, etika

a gazdaság az élet része, de az etika is szempont
gazdasági polarizáció felszámolása kell
a természeti erőforrásokat önértéknek kell tekinteni
nincs értékmentes tudomány

1980. Scumacher: A kicsi szép

fogyasztói társadalom, megalománia
kicsi az emberi érték
tisztességes megélhetés kell
mértékletesség elve
példa – keleti munkakultúra
(Kína 10% növekedés, máshol 2-3%)

be akarnak telepíteni kínaiakat munkaerőnek

mezőgazdaságot iparszerűvé szervezték
élettelennak tekintik
kivéve biogazdálkodás

1983. Bruntland (akkori norvég miniszterelnök) bizottság

globális problémák vizsgálata

Közös jövőnk könyv

fenntartható fejlődés – csak az emberről szól (gazdasági) a természet nem érdekes, csak erőforrás

1992. Környezet és fejlődés konferencia, Rió

-2000 Agenda terv: fenntartható növekedésről

Biodiverzitás egyezmény – kivéve az USA

Éghajlat egyezmény – CO2 kibocsátás az 1990-es évek szintjére 2000-ig – USA módosította: „történelmi időn belül”

1994. Környezet és fejlődés konferencia

népesség ekkor 8-9 MRD – stabilizálni kellene

esélytelen:

- vallás
- szokások
- gazdasági fejletlenség -> legyen sok dolgos kéz
- keleti szexkultusz

1997. Környezet és fejlődés konferencia, Kyoto

CO2 egyezmény

kvótakereskedelem

2002. Környezet és fejlődés konferencia, Johannesburg

1992. óta sokat romlott a környezet állapota

6,5MRD fő él ma

a maximumot 2020-ra becsülik (8-9MRD)

12% használja az erőforrások több mint 70%-át

Uniformizálódó társadalom <-> diverzifikáló (pl nemzetgazdaságok)

1917-89. Szovjetunió

1941-44. Külügyi Kapcsolatok Tanácsa

nagyteréségi koncepció

az USA legyen a gazdasági világhatalom

megalakultak a **Bretton Woods-i pénzüzetek**

- Világbank
- Nemzetközi Valutaalap

már eldöntöttnek látták a második világháborút

Világbank:

180 ország

a vagyon 50%-a 7 ország kezében: USA, Japán, Nagy-Britannia, Franciaország, Németország, Olaszország, Kanada

elnöke Wolfowitz

- barátságos feltételek a külföldi tőkének, 5 év adómentesség
- hitelek nyújtása – 1982. Argentína, Brazília, Mexikó, Venezuela

Nemzetközi valutaalap:

IMF

- pénzügy egyensúlya egy-egy országban
- készletlenti hitelnyújtás
- kiadások szabályozása (Bokros-cs: oktatás, eü, szociális)
- szerkezetátalakítás
- privatizáció
- nemzeti valuta állandó leértékelődése

sikertelen, nem működött

1947. GATT egyezmény

Általános Vámtarifa és Kereskedelmi Egyezmény

-> határok lebontása

-> vámcsökkentés -> szabadkereskedelem

-> -> világ pénzügyi stabilitása és egységesítése (amerikai dollár meghatározó szerepe)

-> -> kereskedelem teljes liberalizálása

1948. Marshall-terv

a nagy része vissza nem fizetendő vagy kis kamat -> gazdaság helyreállítására az adósságválság idején
M.o. 1982-84

1991. Európai Befektetési és Fejlesztési Bank (EBRD)

volt szoc országoknak
kicsit kedvezőbb

1995. Világkereskedelmi központ

korlátozások tilosak -> világkereskedelem teljes kiberalizálása

1995. Többoldalú Befektetési Egyezmény (MAV)

egy-egy ország lemond a gazdasága irányításáról teljesen
-> globális állampolgárok, nemzeti hagyományok nélkül
II. János Pál és civil szervezetek megakadályozták

G7 tanácskozások két évente: Davos, Svájc

1954. Szén és Acélközösség /Európai Gazdasági Közösség/ -> EU

Schuman

Jóléti államok:

Ausztria, Franciaország, Németország, skandináv országok

- egyének tisztességes bért kapnak
- magas adó
- közszolgáltatások (eü, oktatás, közlekedés)
- hazai kis és középállalkozások

Cégek:

1. hazai
kicsik
hazai erőforrások, munkaerő, piac
2. multinacionális
egy központ a befektető országban + kihelyezett leányvállalatok
önellátóak, a terméket magukban állítják elő
az állam meg tudja szerezni
3. globális
egy központ
a kihelyezett egységeknél csak részfolyamatok -> nem érdemes visszaszerezni
gazdasági függés
4. ...
a globális + kutatóintézet + oktatás + piackutatás
összetettebb
a Zsámbéki-medencében akarnak szilíciumvölgyet létrehozni

Ökológiai válság:

környezet és önpusztítás -> egészségkárosítás

- élelmiszeripar
- gyógyszeripar (2. legnyereségesebb, az 1. a fegyvergyártás)

népességnövekedés+globalizáció -> szükségletek nőnek -> több hulladék

urbanizáció: településtartrendeződés

értékrend válság, individualizmus

az emberek is pénzzel mérhetp értékek

szinglik

közösségi kötődések nincsenek

társadalmi válság – létbizonytalanság, munkanélküliség, szegénység

család leértékelődése

demokrácia válsága – a választottak nem a választók érdekeit képviselik

USA: lakosság 30%-a ment csak szavazni, itt 50%

Fenntartható fejlődés:

biztosítani kell a gazdasági növekedést
csak a nyereség a szempont

Körten:

„ökológiai forradalom” „egészséges társadalom”
életfolyamatok fenntarthatósága

- bioszféra
- erőforrások tudjanak regenerálódni
- szennyezőanyagok mennyiségét korlátozni kell
- ember – jólét – de pénzben
- biológiai – egészség
- szociális – lakás, étel, munka
- pszichés – család, közösség, kapcsolatok

környezeti fenntarthatóság elve – tudományos alapon

gazdasági igazságosság (1995. a vagyon nagy része 1M embernél a 6MRD-ból, 1,7MRD teljesen szegény) –
néhol országban belül is hiányzik

élővilág és kultúrák sokfélesége

emberek szuverenitása – kormányzatok szerepe csak a feltételek biztosítása

felelősségvállalás elve

beteg a társadalmak

olyan közösség kell, ami gondoskodik a tagjairól

lokális gazdaságot kell létrehozni, a háztartásból kiindulva

családi gazdaságok – a településhez kötődnek

önellátó egységek:

1. család
2. település
3. körzet

ezeket védik, támogatják

ilyen ma pl Ausztria

4. ország

legfontosabb

nemzetgazdaság

5. földrajzi régió

minden egységben az önellátásra kell törekedni

hazai cégek, munkaerő, piac

meghatározó a kooperáció

(Darwin: létért való harc)

Egyebek

célelmiszer <-> táplálék (fontos tápanyagokat tartalmaz)

kóla: energiabomba (cukor), pH:2 (foszforsav), csontritkulást is okoz

gyógyszer – csak tüneti kezelés